

Personalförstärkning från utbildade frivilliga – kommuner och regioner

Enheten för finansiering av beredskapsutveckling

Publ.nr MSB1530 – mars 2020

Vid en situation med stort bortfall av personal inom samhällsviktig verksamhet kan utbildade frivilliga ha många av de kompetenser som efterfrågas och vara en viktig resurs. Deras insatser kan bidra till hanteringen av störningen och begränsa konsekvenserna av den.

Med anledning av coronavirussjukdomen covid-19, har MSB tagit fram detta stöd för kommuner och regioner som har behov av personalförstärkning med hjälp av utbildade frivilliga. Stödet avser främst frivilliga försvarsorganisationer, men andra ideella organisationer och trossamfund kan också bidra på olika sätt i den nu aktuella situationen.

Underlaget är ett stöd för planering av personalförstärkning och kompletterar MSB:s övriga stöd för kontinuitetshantering.

Frivilliga förstärkningsresurser

Frivilliga förstärkningsresurser kan bidra när den egna verksamheten tillfälligt måste öka bemanningen eller uthålligheten bland personalen, utföra nya uppgifter eller möta nya krav vid hastigt uppkomna eller föränderliga situationer.

Många kommuner har samarbete med frivilliga försvarsorganisationer¹ på lokal nivå i form av Frivilliga Resursgruppen (FRG). Dessa grupper kan vara ett bra stöd till äldre och sjuka i riskgrupper för mat-/läkemedelsinköp. I den nuvarande situationen kan det vara ett bra sätt att snabbt förstärka social- och hemtjänst. [Västerås stad](#) och andra kommuner, arbetar så idag. FRG kan även avlasta kommunen med gåvohantering och andra erbjudanden från t.ex. spontanfrivilliga.

Frivilliga försvarsorganisationer bidrar dessutom med utbildad frivillig personalförstärkning till offentliga aktörer och organisationerna har en särskild roll i samhällets beredskap. Deras kompetensområden finns i samhällsviktiga verksamheter inom bland annat transport och logistik, drivmedel, elförsörjning, tele- och radiokommunikation samt stabsstöd.

¹ De 18 utpekade organisationerna har en särskild roll som regleras genom förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Bland annat innebär denna roll att de får ersättning från staten genom MSB och Försvarsmakten för att rekrytera och utbilda förstärkningspersonal till totalförsvaret, samt bygga och sprida kunskap som ökar individens och samhällets beredskap.

Kontakta oss:
Tel: 0771-240 240
registrator@msb.se
www.msb.se

Mer information och
stöddokument finns på
följande sidor hos:

MSB

Frivilliga förstärkningsresurser –
från [frivilliga försvarsorganisationer](#)

[Samhällsviktig verksamhet](#)

[Kontinuitetshantering](#)

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

När frivilliga engageras är det viktigt att beakta Folkhälsomyndighetens rekommendationer och särskilt säkerställa att riskgrupper (70 år och äldre samt personer med underliggande sjukdomar) inte deltar i insatserna.

Vilken utbildad frivilligkompetens finns?

Exempel på befattningar och uppgifter som frivilliga försvarsorganisationer utbildar sina medlemmar inom – läs mer i tabellen på sista sidan

- Stabsassistenter och stöd till framtagande av lägesbild, stöd för ledning från alternativ plats, hantering av WIS (webbaserat informationssystem) och Rakel-systemet.
- Kriskommunikatörer för intern och extern kommunikation.
- Omvärldsbevakning, exempelvis identifiering av felaktig och vilseledande information som kan påverka den egna verksamheten.
- Kompetens gällande livsmedelssäkerhet och hälsoskydd.
- Tekniskt samband/kommunikationslösningar (även alternativa sambandskanaler när de ordinarie inte fungerar).
- Kommunikation till allmänheten och informationsstöd via digitala kanaler.
- Kunskaper om hantering gällande smittsamma och farliga ämnen, CBRN.
- Transport av personer och varor.
- Hantering av transportlogistik och förnödenhetsförsörjning.
- Första hjälpen och krisstöd.
- Organisering av spontanfrivilliga.

MSB:s råd för personalförstärkning med utbildade frivilliga

När frivilliga tilldelas uppgifter eller ansvar i kommuner eller region vid fredstida kriser är det nödvändigt att förhållandet mellan parterna regleras genom juridiskt bindande överenskommelser. Då kan ansvarsfördelningen, befogenheter och ersättning tydliggöras för både uppdragsgivaren och den frivillige.

Samverkan i dessa former sker normalt genom anställning.

Råd till kommuner och regioner

1. Se över och förbered befintliga avtal med frivilliga förstärkningsresurser, FRG eller motsvarande, som din organisation kan ha.
2. Saknar du avtal men har identifierat behov av frivilliga förstärkningsresurser kan du kontakta lämplig organisation via kontaktvägarna som anges i detta dokument.
3. MSB rekommenderar att utbildade frivilliga från i första hand frivilliga försvarsorganisationer anställs vid tjänstgöring.

Innan du kontaktar frivilliga försvarsorganisationer bör du ha gjort följande:

- Identifierat behoven för din verksamhet
- Formulerat behoven i termer av "vilken/vilka kompetenser behöver jag?", "Hur länge?" och "Hur många?"
- Formulerat kraven på förstärkningspersonalen, t.ex. gällande hälsa/ålder.

Andra ideella organisationer och trossamfund

Andra ideella organisationer och trossamfund kan också bidra på många sätt vid denna och andra allvarliga samhällsstörningar. De har kunskap om och egna kanaler till olika grupper i samhället. Det kan vara kunskap om behov och perspektiv som offentliga aktörer behöver i arbetet med att hantera en händelse. De kan också ha tolkar, översättare, särskilt anpassat material samt lokaler för olika ändamål.

Hjälpinitiativ mellan privatpersoner

Spontana insatser av personer som utan föregående planering och utanför ramarna för etablerade organisationer erbjuder sin hjälp vid en samhällsstörning kallas ofta spontanfrivilliga. I samband med Coronavirussjukdomen ser vi många spontana initiativ i lokalsamhället och grupper på sociala medier där personer erbjuder stöd till personer i riskgruppen. Dessa initiativ invånare emellan bidrar till att undvika att personer i riskgruppen exponeras för coronaviruset. Dessa initiativ kan avlasta exempelvis kommuner och sjukvården som annars skulle behöva hantera behoven på annat sätt. Samtidigt ökar bedrägeriförsöken mot framför allt äldre med anledning av covid-19, uppger Polisen på sin [webbplats](#).

Från förberedelser till avslut av insats

På nästa sida finns ett antal frågor som stöd till kommuner och regioner i arbetet att hantera, leda och samordna organiserade frivilliga. Åtgärder är framtagna för att användas vid anställning av frivilliga i den egna organisationen.

Åtgärder är uppdelade i **förberedelse**, **insats** och **avslut**. Hur mycket tid som ägnas åt varje åtgärd kan anpassas till tillgänglig tid men en allmän rekommendation är att lägga större del av den tillgängliga tiden för planering på förberedande åtgärder, om möjligheten finns.

De viktigaste stegen för processen

- Identifiera behoven.
- Formulera behoven och kraven på förstärkningspersonalen.
- Kontakta de frivilliga försvarsorganisationerna och framför era behov.²
- Kom överens om villkor och avtal för anställning. Villkoren ska generellt följa aktuella och relevanta kollektivavtal. När kollektivavtal eller lokala avtal saknas rekommenderar MSB ersättning och villkor i nivå med de som anges i gällande avtal för räddningstjänst i beredskap (RiB).
- Förbered för och kommunicera med förstärkningspersonalen inför insats.

² Se bilagorna med kompetenser samt kontaktppgifter

Planeringsstöd och checklista för frivilliga

Förberedelse

Ledning och grundläggande förutsättningar

- Har vi fattat beslut om hur arbetet ska genomföras och säkerställt intern samordning med bl. a. HR?
- Har vi beslut på hur verksamhetens eget arbete samt förväntade kostnader för rekrytering, utbildning, övning och insatser av frivilliga ska finansieras?

Behovsanalys och planering

- Har vi identifierat verksamhetens behov och bedömt den geografiska omfattningen av behovet?
  - Vilka befattningar omfattas?
  - Vilka kompetenser behövs?
  - Under hur lång tid behövs förstärkningen?
- Har vi inventerat vilka frivilligorganisationer som har relevanta kompetenser och möjlighet att bidra?
- Har vi sett över egna arbetssätt och rutiner så att frivilliga kan integreras i verksamheten och har vi utsett en ansvarig för frivilliga?

Rekrytering och avtal

- Har vi tagit fram en kravprofil, ev. formella krav?
  - Beakta hälsa/ålder
  - Måste den frivilliga säkerhetsprövas/placeras i säkerhetsklass?
- Har vi säkerställt hur rekryteringen ska genomföras?
- Har vi fastställt former för samverkan?
- Har vi fastställt vilka ersättningsnivåer och villkor gällande arbetsmiljö och försäkringskydd som gäller?
  - Ta hänsyn till befintliga kollektivavtal samt lokala avtal.

Insats

Planering

- Har vi kontaktat aktuella frivilliga och kontrollerat deras möjligheter till tjänstgöring?
- Har vi säkerställt att aktuella frivilliga är lämpliga, har rätt utbildning och förutsättning för sin kommande tjänstgöring?
  - Har vi identifierat vilken introduktion och ev. utbildning verksamheten behöver ge den frivilliga?
  - Behöver personen tillgång till IT-system, lokaler eller andra särskilda behörigheter?
  - Vem tar emot den frivilliga?
  - Vem är kontaktperson/mentor?

- Har vi fastställt ansvar och roller för ledning av frivilliga?

- Har vi fastställt hur spontanfrivilliga ska hanteras?

Inkallning och uppstart

- Har vi utsett en funktion som är ansvarig för inkallning, ledning och uppföljning?
- Har vi informerat ordinarie personal om den egna verksamhetens samverkan med frivilliga förstärkningsresurser?

Säkerhet

- Har vi fastställt ansvar och roller gällande verksamhetssäkerhet?
- Har vi inför kommande verksamhet gått igenom säkerhetsskyddet?
  - Informationssäkerhet
  - Fysisk säkerhet
  - Personlig säkerhet
  - Säkerhetsrapportering

Genomförande

- Har vi fastställt rutiner och system för arbetsledning och samband?
- Har vi fastställt rutiner och system för en god arbetsmiljö och att gällande arbetstidslagstiftning följs?
- Har vi fastställt rutiner och system för hantering av materiel, ev. skyddsutrustning etc?
- Har vi fastställt rutiner och system för:
  - Transporter?
  - Mat och logi?
  - Schemaläggning och ev. skifttjänstgöring?

Avslut

- Har vi fastställt hur insatsen ska avslutas?
  - Vem fattar beslutet och hur meddelas detta?
  - Hur återlämnas utrustning och materiel?
  - Hur utvärderas den frivilligas roll i händelsen?
  - Vem betalar och bokar hemresor?
  - Finns det behov av avlastningssamtal och krisstöd?
- Har vi fastställt hur återkoppling och uppföljning sker?
  - Tackbrev, diplom, plakett
  - Fortsatt utvärdering och erfarenhetshandling

Frivilliga försvarsorganisationer och några av deras kompetenser och förmågor	Marktransport och logistik	Flyg & flygplatstjänst ³	Sjötransport	Entreprenad och bygg	Stabsstöd	CBRN	Kommunikation & omvärldsbevakning	Radio & tekniskt samband	Hundtjänst	Första hjälpen & krisstöd	Djursmitta och veterinärsister
Bilkåren (Sveriges Bilkårens Riksförbund)	X										
FAK (Frivilliga Automobilkårens Riksförbund)	X										
FFK (Frivilliga Flygkåren)		X									
FMCK (Frivilliga Motorcykelkårens Riksförbund)	X										
FPF (Försvarets Personaltjänstförbund)					X						
FRO (Frivilliga Radioorganisationen)					X		X				
FVRF (Flygvapenfrivilligas Riksförbund)		X			X						
IIR (Insatsingenjörerna)				X							
SBK (Svenska Brukshundklubben)					X			X			
SBS (Svenska Blå Stjärnan)					X						X
SCF (Sveriges civilförsvarsförbund)					X		X			X	
SFF (Svenska Fallskärmsförbundet)		X									
SLK (Svenska Lottakåren)					X		X				
SPSF (Svenska pistolskytteförbundet)											
SRK (Svenska Röda Korset)										X	
Svenska Försvarsutbildningsförbundet (Försvarsutbildarna)					X	X	X				
SVK RF (Sjövärnskårens Riksförbund)			X								
SvSF (Svenska skyttesportsförbundet)											

³ Omfattar inte persontransporter

Kontakta oss:
Tel: 0771-240 240
registrator@msb.se
www.msb.se

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Kontaktuppgifter till de frivilliga försvarsorganisationerna

Frivilliga Automobilkårens Riksförbund (FAK)

E-post: riks@fak.se
Telefon: 076-886 46 46
Hemsida: www.fak.se

Frivilliga Flygkåren (FFK)

E-post: karstaben@ffk.se
Telefon: 021-440 33 00
Hemsida: www.ffc.se

Frivilliga Motorcykelkårens Riksförbund (FMCK)

E-post: fmckriks@fmck.se
Telefon: 0500-48 82 60
Hemsida: www.fmck.se

Frivilliga Radioorganisationen (FRO)

E-post: fro@fro.se
Telefon: 08-528 077 30
Hemsida: www.fro.se

Flygvapenfrivilligas Riksförbund (FVRF)

E-post: info@fvrf.se
Telefon: 08-514 390 00
Hemsida: www.flygvapenfrivilliga.se

Försvarets Personaltjänstförbund (FPF)

E-post: fpf.exp@fpf.a.se
Hemsida: www.fpf.a.se

Insatsingenjörernas Riksförbund (IIR)

E-post: lars-ake.thidevall@insatsingenjorerna.se
Telefon: 076-144 13 06
Hemsida: www.insatsingenjorerna.se

Sjövärnskårens Riksförbund (SVK RF)

E-post: kansli@sjovarnskaren.se
Telefon: 08-409 379 79
Hemsida: www.sjovarnskaren.se

Svenska Blå Stjärnan (SBS)

E-post: sbs@svenskabl Niestjarnan.se
Telefon: 08-425 030 40
Hemsida: www.svenskabl Niestjarnan.se

Svenska Brukshundklubben (SBK)

E-post: tjanstehund@brukshundklubben.se
Telefon: 08-505 875 00
Hemsida: www.brukshundklubben.se

Svenska Fallskärmsförbundet (SFF)

E-post: info@sff.se
Telefon: 021-41 41 10
Hemsida: www.sff.se

Svenska Försvarsutbildningsförbundet (Försvarsutbildarna)

E-post: info@forsvarsutbildarna.se
Telefon: 08-587 742 00
Hemsida: www.forsvarsutbildarna.se

Svenska Lottakåren (SLK)

E-post: info@svenskalottakaren.se
Telefon: 08-666 10 80
Hemsida: www.svenskalottakaren.se

Svenska Pistolskytteförbundet (SPSF)

E-post: kansli@pistolskytteforbundet.se
Telefon: 08-553 401 60
Hemsida: www.pistolskytteforbundet.se

Svenska Röda Korset (SRK)

E-post: info@redcross.se
Telefon: 08-452 46 00
Hemsida: www.rodakorset.se

Svenska Skyttesportförbundet (SvSF)

E-post: office@skyttesport.se
Telefon: 08-699 63 70
Hemsida: www.skyttesport.se

Sveriges Bilkårens Riksförbund (Bilkåren)

E-post: kansliet@bilkaren.se
Telefon: 08-579 388 90
Hemsida: www.bilkaren.se

Sveriges Civilförsvarsförbund (Civilförsvarsförbundet)

E-post: info@civil.se
Telefon: 08-629 63 60
Hemsida: www.civil.se

Kontakta oss:
Tel: 0771-240 240
registrator@msb.se
www.msb.se

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap